

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Chronologiae Veteris Testamenti Accvratvm Examen
Augustißimæ, Invictissimæq[ue] Domui Austriacæ
Dicatvm**

Philippi, Henricus

Coloniae Agrippinae, 1637

In Lib. Ivdith.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64340)

NOTÆ ET QVÆST. CHRONOLOG.
IN LIBRVM IVDITH.

CAPVT I. - V. I.
QVÆSTIO I.

De ordine & annis regum Medorum.

*Varia opi-
niones,*

Anc quæstionem præmitto, vt cautius inquirem, quibus
Arphaxad, de quo hic est sermo. De regibus autem Medorum
annis quibus regnasse dicuntur, quadruplex habetur catalogus
mus ex Herodoto quatuor tantum reges continet, secundum
Diodoro nouem principes representat; tertius octo
Chronico: quartus totidem è Græcis excerptis Gregorij Monachi
cet apud Salianum ad an. m. 3345. & Petauium. l. 9. c. 34. hoc modo.

Ex Herodoto.

- 1. Deioces regnavit annos 55
 - 2. Phraortes 22
 - 3. Cyaxares 40
 - 4. Astyages 35
- Hinc exurgunt anni 150

Ex Ctesia & Diodoro.

- 1. Arbaces 28
 - 2. Mandaucæ 50
 - 3. Sosarmus, siue Seformenes 30
 - 4. Artycas siue Artycarmin. 50
 - 5. Arbians, qui & Cardiceas 22
 - 6. Arsaës, siue Arcæus qui & Deioces 40
 - 7. Artynes, qui & Phraortes 22
 - 8. Artabanus qui & Astibaras, Cyaxares 40
 - 9. Apandas, qui & Astyages. 35
- Huic si tribuantur ex Herodoto anni
consent in totum 377

Ex Eusebii Chronico.

- 1. Arbaces 28
- 2. Sosarmus 30
- 3. Medidas 40
- 4. Cardiceas 18
- 5. Deioces 54

H. Phil

Siron
et. Tes

A
17

6. Phraortes	24	3. Sofarmus	30
7. Cyaxares	32	4. Artycas	30
8. Astyages	38	5. Deioeces	32
Summa	259	6. Aphradartes	51
E Graecis excerptis.		7. Cyaxares	32
1. Arbaces	28	8. Astyages. Sici dentur	35
2. Mandaucis	20		

conferget summa an. 258.

Quando singuli regnare coeperint.

Cum autem suo loco probatum sit, Cyrum euerlo Astyage regnare coe-
 pisse anno 1. Olymp. 55. hoc est, ante Christi epocham 560. vel iuxta eam, quam
 probabilior existimo sententiam anno 559. facile est deducere ex Herodoti
 historia, Deioecem apud Medos regnum adijisse anno ante Chr. circiter 209.
 Phraortem 656. Cyaxarem 634. Astyagem 594. Ex sententia vero Ctesiae &
 Diodori, regnare coeperit Deioeces anno ante Chr. fere 696. Phraortes 656.
 Cyaxares 634. Astyages 594. Ex Eusebij Chronico, initium principatus Deio-
 ecis inscribendum esset anno ante Chr. propè 707. Phraortis 653. Astyagis
 594. E Graecis excerptis Deioeces regnum inijsset anno ante Chr. 709. Phraortes
 677. Cyaxares 626. Astyages 594.

QVÆSTIO II.

Quis fuerit iste Arphaxad.

Non fuit Arbaces Medorum princeps, quicquid velit Carion. Nam ut
 Diodorus lib. 2. & alij tradunt, Arbaces vicit Sardanapalum, & Niniuen
 expugnauit: hic autem Arphaxad à Nabuchodonosore rege Assyriorum qui
 habitabat in Niniue, superatus est, Iudith 1. v. 5. Arbaces ante Cyrum adeptus
 est principatum annis fere 317. ex Diodori & Ctesiae ratiocinijs, ex Eusebij &
 Gregorij Monachi circiter 258. multo autem tardius floruit Iuditha, & ipsi
 coeuius Eliacim summus sacerdos.

Non fuit Arbaces.

2. Hugo in hunc locum, & Bellarminus, tum in Chronologia, tum lib. 1. de
 verbo Dei, cap. 12. hunc Arphaxad Dioclem nominant, alij Deioecem Medo-
 rum regem, ut Petauius lib. 12. cap. 26. Salianus ad annum m. 3345. num 4. Hoc
 difficile est cum prophana historia conciliare: Deioeces etenim si Herodoti &
 Excerptorum Graecorum rationibus credimus, principatum inijs anno ante
 Chr. 709. si Diodori & Ctesiae computum accipimus anno ante Christi epo-
 cham 696. Hoc autè modo Hugonis doctrina sibi non constat, dum hoc cap.
 hic ait Nabuchodonosorem illum, qui hunc Arphaxadum vicit, fuisse Cam-
 bysen, cum dubium non sit, quin Deioeci, ordine successerint, Phraortes, Cy-
 axares, Astyages, Cyrus, Cambyses.

Non Deioeces.

Prob. 1.

3. Ex eorum autem sensu, qui sub Manasse Holofernem à Iuditha peremptum

Prob. 2.

ippi

ologia
tamenti

V

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

adstruunt, vix apparet, quomodo hic Arphaxad idem fuerit, cum Deo do, cuius res gestæ, à priscis auctoribus celebrantur. Nam in primis num. 6. ait, Arphaxad ex facta Scriptura videri illo anno, hoc est, anno æram 709. occisum, quo Deioeces ex Herodoti, & Gregorij Morantatione, regni gubernacula suscepit: ex Eusebij verò, Ctesia, Diodorographia necdum regnabat. Hoc autem inde provenit, quod Salustianus dio Ierolymitano, vsque ad annum primum Monarchiæ Cypri, computet, quo intervallo non nisi 52. contineri, alibi probatum est.

Prob. 3.

4. Iuxta Bellarmini & Petavij opinionem, Manasses tam aliquot regnaverat, quando Deioeces apud Medos regnum adiit, & hunc regnum nasse fatentur. Hoc autem modo, vsque ad Iosiam regnavit Deioeces: men noster Arphaxad à Nabuchodonosore occisus videatur, postquam Iosernem sustulisset Iuditha, vt habet textus Græcus hic cap. 1. v. 1. dicit Serarius in hunc locum, q. 5. & concludit 1. Si Deioeces, inquit, tempore nassen inchoaretur, itemque Pharaon, vel cerè pauiores ipsi Deioeces annos inter hos, vltimumque Cyaxarem plures cum Ctesia collocarentur, coram fore Arphaxadum. 2. Vterlibet fuerit, eum vocatum Arbaxem, quod rō non assequor, quam ratione Deioeces ita Manasse percipere videtur, vt longæ paci, quæ mottem Holofernis secuta est, locum daret, nem Iosie relinquatur, aut aliqui de annis qui Deioeces imperante, quis tribuuntur, spreta omnium priscorum auctoritate ferri.

Conclusio.

5. Probabilius esse puto sub Xerxe hanc historiam contigisse, quod hunc Arphaxadum fuisse tyrannum aliquem, aut regem, qui Ecbatanae urbe restaurauerit, & suum dilatauerit principatum. Est Suidæ V. lib. 1. hanc sententiam Iulio Africano refert acceptam, Ribera in cap. 1. lib. 1. Hyllæ Tornielli ad an. m. 3573. & 3572. Quæ opinio hisce coniecturis probari suaderi potest. *Primò.* Regnante Xerxe, Pontifex Ierolymis erat, & filius Iesu teste Iosepho, lib. 11. Antiq. capit. 5. qui etiam tacet, id est, temerè ex libris Esdræ colligi potest. Nam Eliasib Ioachimi successorem, Sacerdos Magnus Nehem. 3. v. 1. nempe sub Artaxerxe Longimanus, tem genuit Ioachim, & Ioachim genuit Eliasib. Nehem. 12. vers. 10. Nec quin Iosue summo sacerdoti functus sit, sub Dario Hyllæ filio, & post Iosue intermedio, nimirum Xerxe imperante, Summus Pontifex erat, & filius Iosue, pater Eliasib, vt bene declarat Tornieillus ad annum 3573. mer. 3. nec video, quo iure id negari possit. 2. Stabili & durabili dazi sub Xerxe, & post Xerxem frui sunt, vt inter omnes pro conueniuntur. 3. Xerxis temporibus apprimè conueniant, quæ narrat Arphaxadum

P.
H. Phil

Siron
et. Jes

A
1
17

vers. 22. Et ante hos annos &c. exterminati sunt praelijs, à multis nationibus, & plurimi
 erant abduci sunt in terram non suam: nuper autem conuersi sunt ad Dominum Deum
 suum, ex dispersione, qua dispersi fuerant, adunati sunt, & ascenderunt mon-
 tana hac omnia, & iterum possident Ierusalem, vbi sunt sancta eorum.
 Græcus habet, & habitauerunt in montana, quoniam erant deserta. Quæ
 si ad tempora Manassæ accommodentur, dicendum erit, eos qui
 tum in montanis, tum Ierosolymis habitabant, cum Manasse ab-
 ductos fuisse, & postliminio reuersos iterum Urbem possidisse, & ad
 montana, quæ deseruerant, rediisse, antequam Holofernes Bethu-
 lam obsideret. Mirum autem foret; huius tam notabilis Iudæo-
 rum dispersionis, nullum in libris Regum, aut Paralipomenis extare
 vestigium. In Græco Achior ait, eos non solum captiuitatis in-
 commoda subiuisse, sed & templum Dei ipsorum, inquit, fa-
 ctum est in pavementum, & ciuitates eorum captæ sunt ab aduer-

6. Ex quibus, sine temeritate in eam opinionem induci possumus, vt hunc
 Arphaxad, atque adeo ipsam Iudithæ historiam, non nisi post Iudæorum è
 captiuitate Babylonica reditum fuisse arbitremur. Quod autem hæc, non
 Cyro, non Cambysis, non vllius alterius regum Persarum temporibus conue-
 nerant, præterquam Xerxis, infra disputabitur, q. 5. num. 5. & 6. Xerxe autem im-
 perante, tanta Iudæam incolebat populi multitudo, vt spe bona in Deum con-
 sperna. Holoferni sese opponere potuerit. Nam Cyrus initio sui imperij, in pa-
 triam remisit Iudæorum, quadraginta duo millia trecentos sexaginta, exceptu seruis eo-
 rum & ancillis, qui erant septem millia trecenti triginta septem. i. Esdræ 2. v. 65. ex qui-
 bus sine dubio numerosa creuit soboles, per 50. & amplius annos, qui à reditu
 in Cyro, vsque ad 6. circiter annum Xerxis effluerunt. Anno deinde 2. Da-
 niel in Hythalpis, teste Iosepho illo lib. 11. cap. 4. redierunt pubertatem egresso-
 rum, quater mille millia & sexcenta viginti octo millia, ex tribu Iuda dun-
 dan & Beniamin, præter alia aliquot millia promiscuæ multitudinis pue-
 ritura, mulierum &c. quæ ibi numerat Iosephus. Et hi spatio 40. circi-
 ter annorum prolem susceperant: quod Deus promiserat per Isaiam cap.
 49. vers. 2. Seminabo domum Israel, & domum Iuda. Et Baruch 2. vers. 34. Reuo-
 cabo eos in terram, quam iuravi patribus eorum Abraham, Isaac, & Iacob,
 & dominabuntur eis, & multiplicabo eos, & non minorabuntur. Nec improbable
 est, quod monet Ribera, Xerxe cum Græcis occupato, aliquarum nationum
 reges siue gubernatores, de imperio inter se dimicasse, cum tradat Iusti-
 nus lib. 3. Xerxem cum sæpe à Græcis victus esset, cepisse suis esse con-
 temptui. Potuit igitur fieri, vt Arphaxad in Media, Nabuchodonosor

Quando
 Iuditha
 floruerit.

ippi

ologia
 tamenti

V

in Assyria iugum absentis Imperatoris excutere, & vterque regem
tare præsumeret, donec occiso Holoferne, eiusque copijs diffusa
Medos & Assyrios rursus ad officium compelleret, & longè propo-
cis fundamenta locaret.

IN CAP. I. v. 5.

Græcu-
lino conci-
liatur.

ANno igitur duodecimo regni sui, Nabuchodonosor rex Assyriorum, quinque
ciuitate magna, pugnavit contra Arpaxad, & obruit eum. Græci
v. 1. huius belli initium refert ad annum 12. Nabuchodonosoris, per
tem anno 17. commissam tradit. Verum hæc ita accipi possunt, ut
regnandi initijs cõputentur anni, vel Latina editio Græcæ ante post
doquidem Latina singularem habet ab Ecclesiæ auctoritate præter-

QVÆSTIO III.

Quis iste Nabuchodonosor.

Non fuit
anerfor le-
rosolyma.

1. **N**ON fuit Magnus ille, qui capto Sedecia, Ierusalem evertit. Quia
Nabuchodonosoris annus 13. factus in 6. Sedecia omnium Iude-
dit: anno autem 13. huius Nabuchodonosoris, occisus est Holoferne
multorum annorum pace frui cõeperunt. Quod Sedecia tempore
conuenit.

Neque
Nabopo-
lassar.

2. Neque Nabopolassar, siue Nabuchodonosor senior, est iste
disputamus, ob eandem rationem: quia Nabopolassar, Iosia tempore
vnde oriri non potuit pax illa diuturna, quæ à cæde Holofernis in-

Non Me-
rodach.

3. *Supponimus*, inquit Salianus an. m. 3344. n. 9. cum Bellarmino &
Iuditham ad Manassem referunt, hunc Nabuchodonosorem esse eundem
Babylonis. Huic dat ann. regni 52. cum Genebrardo, Gordono, Tur-
merio, Mercatore. Funccio item & Buntingo, & addit hunc esse Mo-
padum, eumque debellato Assarhaddone, Vrbe Nino, & Assyria
positum. Quod latius explicat ad an. m. 3333. num. 3 & 4. Probat
bylonium, quia nomen ipsum Nabuchodonosor, id præ se ferre videtur
de, quia eius principes dicuntur cepisse Manassen, & vitæ eum
compedibus duxisse Babylonem. 2. Paralip. 33. v. 11.

Non fuit
Merodach
prob. latius

4. Contra hanc opinionem occurrit mihi 1. annum primæ
padi esse 27. Nabonassari, & inijsse anno ante Christi epocham
omnes fatentur Chronographi, testibus etiam Astronomorum
Lunæ defectionem a Ptolemæo relatam, ac an. primo Marchi
scriptam, anno illo 711. representant. Annus autem 12. Marchi
ritur anno ante Christum 710. nec pluribus annis regnavit, ut

13.
H. Phil

Chron
vet. Jes.

A 1
17

...ritum varietate indicat Canon Mathematicus apud Ptolemæum, quem
...scripsi 4. Reg. q. 17. Occurrit 2. quod non omnes qui Iuditham ad Manaf-
...ducunt, ad stipulenter dicentibus hunc Nabuchodonosorem fuisse Me-
...dachum: illud enim aiunt Serarius & Petavius; hoc negant, arbitantes pro-
...bilis esse, Nabuchodonosorem istum, vnum fuisse ex posteris Assarhaddo-
...nis, cuius iussa, aut saltem dissimulatione rex Babylonius Assyrio adhuc subie-
...tus Manassen in potestatem redactum Babylonem abduxerit. Neque verò
...nomen Nabuchodonosor ita Babylonij proprium fuit, quin cum alterius et-
...ditionis principibus communicari potuerit.

... Merodachus siue Mardokempadus regnum inijt, vt reor, circa annum
...eque successit Arcianus anno Nabonassari 29. Ezechia 21. ante
...Arciano Canon Mathematicus annos 5, impertit, tum interiecto A-
...biennio, subrogat Belithum, per tres annos, Belitho Apronadium &c.
...facile vllum è Babylonij regibus inuenire, cuius duodecimus annus
...7, 8, 9, aut decimum Manassæ incurterit. Si hæc de Holoferne tragædia sub
...Manasse peracta est; bene de hoc Nabuchodonosore, meo iudicio philoso-
...Serarius & Petavius, dum contendunt eum non Babylonium, sed As-
...fuisse.

... At verò iuxta dicta q. præcedente num. 5. Darius Hystaspis circa annum
...huic Nabuchodonosori administrationem in Assyria indulerit,
...sensu abusus circa annum 6. Xerxis, suæ verò gubernationis anno 13.
...Holoferne copias amiserit, nec multo post in ordinem redactus fuerit.
...licuti veteres in prophanis historijs non memorant: ita nec inficiantur.

IN CAP. II. v. 1.

...No tertiodecimo Nabuchodonosoris regis, vigesima & secunda die mensis primi. In
...Græco notatur annus decimus octauus, eo sensu, quo supra de anno 12.
...cap. 1. v. 5. Hunc autem primum mensem, Nisan interpretor, cum Sera-
...Mariana, Sa, &c.

Græcus est
Latino cõ-
cilianus.

IN CAPVT IV. v. 2. & 5.

...Erl. 2. Tremor & horror inuasit sensus eorum, ne hoc faceret Ierusalem & templo
...Domini, quod fecerat cæteris ciuitatibus, & templis earum. Hinc bene colligunt
...interpretes, & Chronologi, hæc gesta, quando templum stabat Ieroly-
...tempore autem Cyri & Cambylis nullum erat.

Stans est
p'lo fuit
Iudith.

...Vetl. 5. Sacerdos Eliacim etiam scripsit ad vniuersos, qui erant contra Esdrelon.

Quæst. Chron. P. 3.

QVÆ

ippi

ologia
lamenti

V

P.
H. Phil

Chron
v. 7. Jes

A 1
17

Quis hic Eliacim.

Fuit Sum-
mus Pon-
tiffex.

1. Vocatur Sacerdos Domini hoc cap. v. 7. Sacerdos Domini magis
Pontifex. cap. 15. v. 9. In Græco constanter auditur *Isaacia* & *Isaia*
Eliacim idem censeatur, qui Ioakim summo Pontificatu insignitus.

An filius
Helcia.

2. Post captiuitatem Babylonicam tempore Xerxis Ioakim
Ierofolymis summum gerebat Pontificatum, vt q. 2. num. 5. dicitur.
3. Fuit & alius virtute clatus Eliacim, de quo 4. Reg. 18. v. 8. & 19.
lius Helcia ibidem v. 37. & *Isaia* 22. v. 20. Non fuit tamen filius Helcia
qui in Catalogo Pontificum proximè Saraiam antecedit. Hic enim
regnante Iofia Pontifex erat, ille autem Eliacim sub Ezechia clatus
præpositus Domus, siue vt habent 70. œconomus.

Quidam
aiunt.

4. De hoc Eliacimo œconomus sermonem esse in libro *Iudithæ*
græues auctores censent, voluntque Manassæ temporibus, sed ille post
istum, cuius mentio fit *Isa*. 22. v. 15. & ante Helciam illum, qui sub
instrauit Pontificatum, ita Bellarminus, Serarins, Salius, quibus
tra V. Vitakerum bene probat Sobnam, & qui ei successit Eliacim
fuisse Scribam solum, aut Cancellarium regium, sed reuera fecerunt
ex D. Cyrillo in illum *Isaia* locum, cui assentitur Cornelius à lapide
ex ipso *Isaia* vaticinio, quo Propheta Sobnam alloquens: *Et erit
meum Eliacim filium Helcia, & induam eum tunica tua, & circumdabo
& potestatem tuam dabo in manu eius, & erit quasi pater habitans in domo
domui Iuda.* In Græco, stola & corona Sobnæ dicitur ad Eliacim
quæ sine dubio, sacerdotum insignia sunt. Etsi verd, cum ista prædicta
Sobna necdum esset Pontifex, ij tamen qui Iuditham ad Manassæ
hunc Sobnam postea, ac deinde Eliacim, supremi Sacerdotij graui-
cutos asserunt, probantque auctoritate Nicephori Const. quoniam
logia inter Pontifices connumerat illos. His patrocinari videtur Sa-
mus *Isa*. 22. vbi de Sobna locutus: *transferet inquit, Dominus scribam
paulo post: qui quondam habebat coronam Pontificis, & sanctificationem
mina, in qua scriptum erat nomen Dei, coronaberit tribulatione & angustia.*

Ordo Pon-
tificum ex
Iosepho.

5. Vt hic tutius procedamus, hæc præmitto. Iosephus lib. 10.
inter Summos Pontifices, qui in templo Salomonis suas habuerunt
hos vltimo loco recenset: Neream, Odeam, Saldunum, Helciam,
Iosadochum, qui Babylonem captiuus pertractus est. Hi enim
per manus traditum Sacerdotium, filij parentum successores habuerunt, cum

Alij vt Serarius ad calcem lib. 4. Regum, hos Pontifices, ordine proponit: Neream, Odeam, Sellum, Helciam, Saraiam, Iofedech. At verò Nicephorus Const. trip. Chron. p. 2. cap. 16. sic recenset Pontifices. 10. Azarias, qui prohibuit Oziam ingressu in loca sacra, 11. Vrias fidelis Isaia: 12. Somnas prauus & libidiniosus tempore Ezechia: regis, 13. Eliazim, Sellum F. 14. Chelcias sub Iosia rege optimo. 15. Sareas & c. Hic etiam consideranda est genealogiam Pontificum, quae textitur 1. Paralip. 6. v. 12. Achitob genuit Sadoc, Sadoc genuit Sellum, Sellum genuit Helciam, & Helcias genuit Azariam, Azarias genuit Saraiam & Saraiam genuit Iofedech.

6. Hæc animo complexus existimo in primis Catalogum illum Pontificum quem nobis exhibet Nicephorus, non esse magni momenti, cum sit valde cumulus, & præter alios omittat Sellum, siue Saldunum, qui Helciam præcessit. Deinde Nicephorus suum Eliazim vocat Sallumi filium; Eliacim autem, de quo in Isaia fuit Helcia: filius. S. Hieronymus sensu literali, Sobnam vocat quæritorem & dispensatorem thesaurorum domus Dei: allegoricè per Sobnam intelligit Synagogam incredulam; per Eliacim, Ecclesiam, cuius caput Christus est, ad quem gloria Sacerdotij transferenda erat. Sic S. Hieronymus neque Sobnæ, neque Eliacimo summum arrogat Sacerdotium. Quare antea via mihi incedere videntur, qui Eliacimum summum Sacerdotem suum Iosue, tempore Xerxis ad Iuditham deditur, quàm alij, qui hinc in tenebris deprehensi, probabili quidem, sed non illustri coniectura, Sobnam & Eliacim sub Manasse casu extraordinario factos Pontifices putarunt, horumque posteriorem ad nostram Heroïnam venisse suspi-

Nicephorus explicatur.

Conclusio.

ippi

ologia
tamenti

V
a.

QVÆSTIO V.

Quo tempore claruerit Iuditha.

¶ Si ex dictis ferè pateat huius quæstionis resolutio: perspicuitatis nihilominus gratia, discretè ponitur: de qua plerique omnes notant duas esse generales sententias, dum aliqui Iudithæ historiam Babylonicæ captiuitati præponunt; postponunt alij. Præponunt, & Manassæ temporibus imputant Salomon sub finem tom. 16. Peterius lib. 1. in Daniele, Bellarminus in Chronologia, & lib. 1. de Verbo Dei, cap. 12. Gretserus in defensione eiusdem loci, Serarius Iudith 1. q. 2. Gordon. cap. 10. Chron. nam. 33. Petauus lib. 12. cap. 26. Salianus ad an. m. 33. 44. num. 7. laudatque in hanc sententiam Turfellinum, & monet ex opinione Genebrardi Iuditham floruisse regnante Sedecia: Ioannis vero Benedicti, Codomanni, Verronij, Ziegleri, sub Iosia.

Quidam putant ante captiuitatem Babylonicam.

6 2

2. Hanc

Quidam
post eam.

2. Hanc historiam, eo tempore, quo Cyri successores in Persia bant accidisse censent S. Augustinus, lib. 18. de ciuit. cap. 26. Eusebiano, Beda de 6. ætatib. Sulpitius lib. 2. sacra historia, Hngo, Historiesca, Carthusianus Iudith 1. Lyranus ibidem & Tobiaz vltimo. De Eccl. Scrip. lib. 1. cap. 2. p. 2. lib. 3. cap. 5. p. 3. Mercator in sua Chron. Compendio, quos fideliter citat, & sequitur Tornielus ad an. m. 347. His in communi assentiuntur Glycas 2. p. Annal. Otho Frisingensis 15. Suidas cum Africano V. Iudith. Ribera in cap. 2. Nahum. Tamerlanus est, non omnes auctores iam recensitos inter se conuenire, de partibus farum rege, sub quo Iuditha heroicum suum facinus in Holoferne

Non sub
Iosia aut
Sedecia.

3. Temporibus vel Sedecia vel Iosia, Holoferne à Iuditha occiso non arbitror: erat enim ista Heroïna tunc ætate adhuc vigente, vixitque 105. In omni autem spatio vitæ eius, non fuit, qui perturbaret Israél. & post mortem eius multis, Iudith 16. v. 30. Iosias non nisi 31. annos regnauit: cum grauiora calamitas in Iudæos incubuit, vt sacra pandunt historiae. Multo minus sub Sedecia Iudæis pace longa gaudere licuit, secuto mox Babilonia excidio, & Babilonica transmigratiōe.

4. Et si verò Iuditha dicatur puella, cap. 12. v. 12. ac sapiens à publico lauderetur; non inde tamen colligo eam tunc 20. aut 30. solom annos esse, cum non tam natura, quam singulari Dei munere, eum splendorem suam consecuta videatur. cap. 10. v. 4. Nihilominus credibile est, eam summum quinquagenariam aut circiter quando sustulit Holoferne vixisse, annis prope 55. Si inde addantur multi anni quibus post mortem Iudæi hostiles incurfus non senserunt, colligentur à cælo Holoferne finem Iudæicæ pacis, anni fermè 60. vt quod minimum est, in dubio

Non sub
Cyro, aut
Cambyse.

5. Ad Cambysem istam historiam trahunt nonnulli, vt Lyranus Glycas, Frisingensis, Driedo, Mariana; Sedenim neque ad Cyrum, neque ad Cambysem reuocari potest. Siquidem istis imperantibus, nec tempore Eliacim Pontifex Ierosolymis; Holoferne autem in Iudæam intravit. Eliacim plū stabat, & Eliacim munere Pontificio fungebatur. Quorum temporibus dubio latebat S. Augustinum, Eusebium, Bedam, ac proinde non possum, eos Iuditham ad Cyrum vel Cambysem retulisse. Eusebium ad Olymp. 62. sic de Cambyse scribit: istum aient ab Hebrais secundum Iosiam vocari, sub quo Iudith historia conscribitur. Eadem etiam Beda 3431. S. Augustinus loco citato: per idem tempus, inquit, etiam illa scripta sunt in libro Iudith. Vbi rō illud tempus, latè accipit, pro eo factum, quo Iudæorum captiuitate regnabat apud Persas Cyrus & Darius, quos non meminit. Itaque probabile est, hos auctores nihil aliud voluisse, quam

13.
H. Phil

Iron
Tese

A 1
17

lib regibus Persarum floruisse, & Hebræos errare, si (quod nonnulli asserunt) Cambysen purant eundem fuisse cum eo Nabuchodonosore, cuius Ducem Holofernem Iuditha peremit.

6. Neque gesta hoc libro contenta ad Dariū Hystaspis remittuntur: quia reges illas, quæ hic inuasæ dicuntur, pacificè tegebatur, vt ex primo Esdræ, & Herodoti lib. 3. colligere licet, & eo imperante Pōtifex erat Iosue. Nec est, quod Salpūto assentiamur, arbitranti, hæc sub Ocho contigisse: hoc enim imperante neque Eliacim Pontifex erat, neque Iudæis tanta pax esse potuit, quantam historia Iudith fuisse declarat.

7. Dæ sunt residua opiniones meo iudicio probabiles, quarum altera sub Manasse, altera sub Xerxe, hæc contigisse putat. In hanc posteriorem pronior sum, auctores & rationes, q. 2. num. 6. secutus. Certum est enim per id tempus, & Pontificem fuisse Eliacim, & pacem diurnam Iudæis concessam. Solum in hac parte mirum cuiquam videri posset, quod Arphaxad & Nabuchodonosor tantos motus ciere, tantas vires colligere potuerint, quantæ hoc libro narrantur. Xerxe ad imperij clauum residente, præscis auctoribus alium hac de re fidentibus. Verum incredibile non est, tum Xerxem ad alia distractum, aut non potuisse, aut certis de causis noluisse, duorum istorum principum dissidia impedire. Auctores profani, vt præclarum Iudithæ factum, aliaque multa; ita & hæc sine mendacio prætermiserunt.

8. Sed nec minores difficultates occurrunt ijs, qui hæc Manassis temporibus inscribunt: aut enim Deioces, quem isti Arphaxadam fuisse putant occisum esse Nabuchodonosore; aut non: si prius dixeris, falsæ erunt omnes omnino antiquorum de annis Deioceæ supputationes, vt patet ex q. 1. & 2. si posterius; tæmus 70. hic falsus erit, aut ita obscurus, vt interpretatione minimè consueta indigeat. Idem est de Templo, quod Græcus ante hanc tragædiam euersum fuisse commemorat. Duodecim argumentis, quæ nobis obijciuntur, commode satisficit Torniellus ad an. m. 3372. & ex dictis haud difficile responderi potest.

Neque sub Dariō Hystaspis.

Sub Xerxe floruisse videtur Iuditha.

Vix sub Manasse.

Uppi

ologia
tamenti

V

IN CAP. V. v. 7. & 9.

Vers. 7. Hic primum in Mesopotamia habitauit. Græcus habet: & fugerunt in Mesopotamiam, & incoluerunt ibi dies multos. Hinc aliqui colligere volunt, Abrahamum quinquennio Charris habitasse: sed malo hos dies multos ad illos 20. annos applicare, quibus Iacob cum vxoribus, & paulatim succrescente familia apud Labanum mansit, vt suo loco annotaui.

Iacob 20³ annis habitauit in Mesopotamia.

Vers. 9. Descenderunt in Aegyptum, illicque per quadringentos annos sic multiplicati sunt, &c. Ista habitatio fuit 430. annorum, qui completi (non inchoati) fuerunt in Aegypto.

Habitatio Hebræorū in Aegypto.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in Ægypto, vbi à descensu Iacobi, vsque ad Exodum Hebræi non vltra nos morati sunt, iuxta notas in Exodi cap. 12. ver. 40. Vt utrumque ab uno mero rotundo 400. neglectis 30. annis, quia hi parum ad rem proficere ferebant. Simili phrasi vsus est Iephthe ludicum 11. v. 16. si trecenno nos, à possessione terræ Amorrhæorum ad sua tempora numerantur, summæ decrant circiter 34. anni.

IN CAP. XVI. v. 8.

*Luditha
etas fuit
105. ann.*

Mansit autem in domo viri sui annos 105. In Græco: & seruit in domo nos centum quinque. Non est lentus, quod hos omnes annos post obitum in eius domo transegerit; sed quod ibi vsque ad annum vitæ mimum quintum permanferit. Ita hunc locum explicat Serarius q. 1. lib. 12. cap. 26. beneque addit, hanc loquendi rationem in sacris litteris frequentem esse. Simili modo S. Augustinus lib. 16. de ciu. cap. 14. dicitur de annis 205, quos Thare patrem Abrahami in Haran vixisse computat Gen. 11. v. 32. Non sic, inquit S. Doctor, accipiendum est, quod omnes dies ibi egerit: sed quia omnes dies vitæ suæ, qui fuerunt annorum quinque ibi compleuerit. Eandem doctrinam repetit eodem lib. cap. 24. sequuntur Menochius & Bonferius Gen. 15. ver. 13. Cornelius in verborum rem. 25. v. 11. Bellarminus lib. 1. de Verbo Dei cap. 12. Salianus ad annum. 3. Quam interpretationem approbant, qui Ludithæ vitam annorum 105. Sulpitius lib. 2. hist. Athanasius in Synopsi, Zonaras lib. 1. Annot. bene colligit Serarius hallucinari in primis Wittakerum, dum scripturae vite ultimo, legimus Luditham vixisse supra annos 105. deinde apud S. Augustinum quidem hanc vixisse annos 150. sed Scriptoris errore, qui pro 105. pro 150. scripsit.

IN CAP. XVI. v. 30.

*Quomodo
hac sint
intelligen-
da.*

In omni autem spatio vitæ eius, non fuit, qui perturbaret Israël, & post multos annis. Fieri quidem potuit, vt quoad Luditha vixit, tranquillum Perfarum regibus durauerit: non existimo tamen hanc sententiam rigido accipiendam esse. Qui enim sub Manasse Holofernis inuadunt, haud facillè id concesserint, cum anno 14. Ezechias, Sennacheriborum Iudæos exercuerit: inde regnavit Ezechias annos 13. Manasses 2. Iosias 31. quo occiso, sublata est Iudæorum tranquillitas, anno fere in Iudæam Sennacheribus irruperat. Taceo regem Manassen interregis, non sine regni turbatione Babylonem abductum fuisse. Postquam omnis apud Iudæos vexationis expers, toto illo tempore viguit, quæ historiæ, Luditha in viuis fuit, & diu post obitum illius, eo seruit, quæ apud Danitas idolum Michæ dicitur, omni tempore, quo fuit in domo.

13.
H. Phil

Siron
v. 17. Jes.

A 1
17

Id. 18. v. 31. ubi dem explicauit, ita ut, qui post Iudithæ triumphum 80. circiter annos pacis computauerit, is eam non ampliori temporis spatio, quam ferat horum verborum complexio, definite videatur.

NOTÆ ET QVÆST. CHRONOL.

IN LIBRVM ESTHER

CAPVT I. VJ.

In diebus Assueri, qui regnauit ab India vsque AEthiopian.

QVÆSTIO

Quisnam hic Assuerus.

CRO hac de re opiniones circumferuntur, quarum duæ priores istum Assuerum atque adeo totam Estheris historiam liberationi Babylonicæ præponunt, reliquæ postponunt. 1. Assuerum hunc Astyagem fuisse autumat. 2. Darium Medum. 3. Cambysem. 4. Dariũ Hyastaspis. 5. Xerxem. 6. Artaxerxem Mnemonem. 7. Ochum. 8. Longimanum. 2. Primæ opinioni ad hærens Mercator, istum Assuerum eundem cum Astyage fuisse asserit, sed sine ratione: nam Astyages Medus fuit. Assuerus autem cap. 16. ver. 10. ait: Aman filius Amadathi, & animo & gente Macedo alienusque à Persarum sanguine, & pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus à nobis susceptus est. Quibus verbis se Persam ostendit, ut bene Bellarminus & Petauius, adque ex tota huius libri serie constare asserunt. Hinc idem Assuerus cap. ultimo, v. 14. suum regnum absolute Persarum, & suos subditos vocat eos, qui fideliter Persis obediunt, ver. 23. Quibus loquendi formulis, Medi cum rerum potirentur, ut commodè non poterant. Deinde Astyages imperium suum ab India vsque AEthiopian non extendit, quod fecit Assuerus Estheris, qui & Artaxerxes dicitur, initio cap. 12. 13. 16. Hoc autem nomen Persarum esse proprium, nonnulli asserunt, ac monent eos minimè audiendos, qui dicunt regem Medorum Græcè Artaxerxem vocari, Tob. 1. v. 15. ubi enim expressè nomen Assueri retinetur, in editione Sixtina ἀσούρι, & in alijs quibusdam ἀσούρι.

Varia opiniones.

Non fuit Astyages.

3. Haec

ippi

ologia
tamenti

V